

Dato 18. september 2024
Saksnr.: 2024022160-1
Saksbehandler Stein Erik Watne
Godkjent av Knut Felberg
Tone Iglebæk

Saksgang
Kommunedirektørens ledermøte

Møtedato
23.09.2024

Oppdaterte klimamål og -indikatorer for Kristiansand kommune som organisasjon

Forslag til vedtak

1. Oppdatert klimamål og -indikatorer vedtas og er gjeldende fra 2025. Hovedmål er fortsatt å redusere klimagassutslipp i egen drift med 65 % innen 2030, sammenlignet med 2021.
2. Direktørområdene gis ansvar for vedtatte delmål, basert på aktuell virksomhet og mulighet for gjennomføring. Hensiktsmessige tiltak planlegges, gjennomføres og følges opp ved bruk av Miljøfyrtårn som styringsverktøy.
3. Tiltak og måloppnåelse rapporteres i Styringsportalen. Resultatene skal gi grunnlag for å kunne omtales i kommunens årsrapport, og resultatene publiseres i klima- og miljøbarometeret.

Er det beslutningssak, orienteringssak eller drøftingssak

Beslutningssak i samsvar med forslag til vedtak.

Hvorfor skal saken til KDL

Saken gjelder en ny vurdering av kommunes vedtatte klimamål og -indikatorer for Kristiansand kommune som organisasjon.

Saken ble første gang behandlet av KDL i møte 15. august 2022, i sak 54/22.

Kort om sakens innhold og bakgrunn

Sammendrag

Miljødirektoratet publiserer hvert år tall for klimagassutslipp i alle norske kommuner, beregnet på grunnlag av kommunen som samfunn (geografisk område). I Kristiansand kommune utarbeides hvert år et klimagassregnskap som viser klimagassutslippene til kommunen som organisasjon. Det har vært viktig for kommunen å få et grunnlag for å vurdere eget klimagassutslipp og å få gode verktøy for å kunne arbeide med å redusere utslippene i egen organisasjon.

15. august 2022 vedtok kommunens ledergruppe (sak nr. 54/22) mål og indikatorer for å redusere utslippene i egen organisasjon. Hensikten var å sikre at organisasjonen tok sin del av samfunnsansvaret og at arbeidet med å redusere eget klimagassutslipp ble basert på en god faglig tilnærming. I perioden frem til i dag, har kommunen arbeidet videre med å bruke Miljøfyrtårn som et styringsverktøy. Vi har forbedret datagrunnlaget og arbeidsprosessene, og etter to års erfaringer er det naturlig å vurdere om vedtatte mål og indikatorer skal justeres.

Målet er å forbedre både resultatoppnåelse og styring av klima- og miljøarbeidet, slik at kommunen er trygg på at arbeidet med miljø- og klimautfordringene gjennomføres på en ansvarlig måte.

Hovedmål, delmål og indikatorer innenfor de ulike innsatsområdene, skal inkluderes i økonomiplanen. Progresjonen er definert ved periodemål for årene 2025, 2028 og 2030.

For å sikre at hele organisasjonen tar ansvar for kommunens egne klimagassutslipp, gis direktørområdene ansvar for vedtatte delmål vurdert etter aktuell virksomhet og mulighet for gjennomføring. Fagområdene skal naturlig bistå, slik at hensiktsmessige tiltak planlegges, gjennomføres og følges opp ved bruk av Miljøfyrtårn som styringsverktøy

Efaringene så langt viser at kommunens klimagassutslipp er økende, og at vi ikke har klart å være i målbanen for en reduksjon på 65 % innen 2030. **Energiforbruket**, som er strømforbruket, fjernvarme og kjøling, er den største utslippskilden. Det er gjennom mange år gjort mye for å redusere strømforbruket, og det er nok et potensial for å redusere strømforbruket ytterligere. Kommunen har også vedtatt en satsing på å etablere solceller på ulike tjenestebbygg, og på denne måten redusere forbruket ved å produsere egen strøm. Det er likevel ikke mulig å redusere denne utslippskilden med et mål om 65 % reduksjon. Kjøp av opprinnelsesgaranti, kan være et aktuelt tiltak. **Fjernvarme** måles i kommunens utslipp, på grunn av at kommunen bruker fjernvarme som er produsert ved metoder som gir utslipp. Kommunen har en avtale om kjøp av fjernvarme som er produsert ved Returkraft AS. Her er det etablert et prosjekt som skal avklare om det skal bygges karbonfangstanlegg på søppelforbrenningsanlegget. I så fall vil utslippene kunne reduseres til 0 innen 2030. **Drivstoff** til maskiner er også en betydelig utslippskilde. Det samme

gjelder drivstoff til vare- og personbiler. For anleggsmaskiner er utvikling av teknologi foreløpig en utfordring. For den mindre bilparken, er det en systematisk plan for at nye biler skal være fossilfrie. Et virkemiddel kan inntil videre være å øke bruken av biodiesel. **Flyreiser, kjøregodtgjørelse og bruk av taxi** utgjør også merkbare volum. Her er det nok også mulig for områdene å jobbe målrettet, med en fornuftig tilnærming. Ved bruk av taxi, kan det stilles krav ved inngåelse av rammeavtaler. **Matsvinn** er et område hvor det nå jobbes systematisk. Her er det et potensial både for å redusere klimagassutslipp og å redusere kostnader. **Klimakommunikasjon** er et nytt målområde. Dette er et område det jobbes aktivt med, og som har stor påvirkning på hvordan vi som organisasjon og kommunen som samfunn klarer å oppnå forståelse og resultater i arbeidet med klima og miljø. Dels jobbes det målrettet mot egen organisasjon, og dels jobber kommunen for å nå flest mulig i kommunen som samfunn. Indikatoren er definert med antall registrerte henvendelser.

For å klare å redusere klimagassutslippene er det en forutsetning at det vurderes å kjøpe opprinnelsesgaranti på hele eller deler av strømforbruket, at biodiesel benyttes i perioden frem til anleggsmaskiner og lastebiler er utslippsfrie. Kostandene på disse tiltakene er samlet anslått til 8 millioner kr. pr år. Dersom dette ikke prioriteres, må ambisjonene om reduksjon av utslipp for egen organisasjon reduseres vesentlig.

Det er mulig å videreutvikle styringen med dette arbeidet ved at kommunen lager et styringsverktøy skal vise avhengigheter av klimatiltak og økonomiske påvirkninger, for å få et bedre beslutningsgrunnlag for målsetting og tiltak. Vurderingen er her at ved å utvikle en «klimacockpit» eller et dashboard, vil vi kunne monitorere en mer sammenhengende oversikt over konsekvensene ved bruk av ulike tiltak. Eksempelvis vet vi at overgangen til elektriske kjøretøy reduserer klimagassutslippene, men øker strømforbruket. Et annet eksempel er reduksjon av matsvinn.

Vedlegg:

- Oppdaterte klimamål og -indikatorer f.o.m. 2025
- Klima- og miljøbarometer:

[Klima- og miljøbarometer | Bærekraftig Kristiansand \(baerekraftigkristiansand.no\)](http://baerekraftigkristiansand.no)

Dersom beslutningssak:

Forslag til vedtak (kommunedirektøren beslutter)

Oppdatert klimamål og -indikatorer vedtas og er gjeldende fra 2025. Hovedmål er fortsatt å redusere klimagassutslipp i egen drift med 65 % innen 2030, sammenlignet med 2021.

Direktørområdene gis ansvar for vedtatte delmål, basert på aktuell virksomhet og mulighet for gjennomføring. Hensiktsmessige tiltak planlegges, gjennomføres og følges opp ved bruk av Miljøfyrtårn som styringsverktøy.

Tiltak og måloppnåelse rapporteres i Styringsportalen. Resultatene skal gi grunnlag for å kunne omtales i kommunens årsrapport, og resultatene publiseres i klima- og miljøbarometeret.

Oversikt over klimamål og indikatorer som foreslås vedtatt, følger av vedlegg 1 til saken. Her fremgår også oversikt over hvilke mål og indikatorer som er uendret og hva som er nye forslag.

Saksfremstilling (utdypende om sakens innhold og bakgrunn)

Bakgrunn for saken

I august 2022 vedtok kommunens ledergruppe mål og aktuelle tiltak med indikatorer, for kommunens arbeid med miljø- og klimagassutslipp. KDL sak 54/22.

Vedtatt mål er å redusere klimagassutslippene i egen virksomhet med 65 % innen 2030, sammenlignet med 2021. Formålet er å sikre at kommunens som organisasjon bidrar til det overordnede klimamålet om å redusere utslippene med 80 % innen 2030 i Kristiansand som geografisk område. Dette målet følger av kommunens samfunnsdel. For ordens skyld skal det nevnes at det er påbegynt et arbeid med å vurdere om deler av kommuneplanens samfunnsdel skal endres. Likevel fastsetter klimaloven, at Norge på nasjonalt nivå skal redusere utslippene med 55 % innen 2030.

Vedtaket fra 2022 viser til flere innsatsområder, og hvor det er utviklet en rekke indikatorer skal bidra til å vise effekten av egne tiltak. Siden 2023 er nå Miljøfyrtårn tatt i bruk i hele kommunen som et styringssystem for arbeidet med miljø og klima. Det er nå sertifisert omtrent 80 nye enheter, og alle kommunale enheter leverer styringsdata i Miljøfyrtårn. På denne måten kan dataene aggregeres til å vise kommunens samlede resultat, og resultatene kan analyseres for den enkelte sertifiserte enhet. Samlet resultat offentliggjøres i klima- og miljøbarometeret.

Resultatene viser at utviklingen av klimagassutslipp går feil vei, totalt med en økning på 13,8 % siden 2021 som basisår. Bildet er imidlertid sammensatt. Samtidig med den negative utviklingen av klimagassutslippene viser flere av indikatorene en positiv utvikling. Men, det er en inkonsistens med enkelte av indikatorene. Eksempelvis er energiforbruket årsaken til rundt 60 % av de samlede utslippene. Her har vi likevel bare én indikator (kwh/kvm), som kun er definert med en forbedring på 8 % innen 2030. Dersom måloppnåelsen er begrenset til 8 %, vil det være umulig å nå målet om 65 %, siden energi utgjør en så stor andel av kommunens klimagassutslipp.

Forslag til oppdaterte klima- og miljømål, med indikatorer

Vi foreslår å holde fast ved det opprinnelig valgte hovedmålet om 65 % klimagassreduksjon innen 2030, sammenlignet med basisåret 2021. Herunder med delmål for 2025 og 2028, som samsvarer med økonomiplanen. Målene er formulert eller tilpasset slik at resultatforbedring ved delmålene, bidrar til å nå det overordnede klimagassmålet på minus 65 %. Noen tiltak vil kreve økonomiske ressurser, mens andre tiltak kan gi betydelige besparelser. Målrettet gjennomføring av hensiktsmessige tiltak er avgjørende.

Ansvar for mål og gjennomføring av tiltak er fordelt på de enkelte direktørområdene, og må videre følges opp i linjen. Ved å sette mål og planlegge tiltak ved hjelp av styringsverktøyet i Miljøfyrtårn, har kommunen et effektivt styringssystem på plass.

Oppdaterte målkategorier

Klima:

Dersom målet om 65 % reduksjon av klimagassutslipp med innen 2030 fastholdes, vil dette utgjøre en reduksjon ned til 3.331 tonn. CO₂e utslippet økte fra basisåret 2021 til 2023 med 13,8%. Mengden CO₂e som skal reduseres økte derfor til 7.497 tonn, eller 69 %. Målsystemet er bygget opp slik at klimagassmålet oppfylles når de underliggende målene er nådd.

Bygg og anlegg:

Målet for fossilfrie byggeplasser er fjernet, mens de andre mål og indikatorer er uendret. 100 % utslippsfrie bygge- og anleggsplasser er avhengig av utbygging av ladeinfrastruktur, tilgjengelighet av alternative drivstoffer, og betydelige investeringer i utslippsfrie ikke-fossile maskiner. Se også kategorien «Kjøretøy».

Energi:

(Utgjør strømforbruk, fjernvarme og kjøling)

Energiforbruket til kommunen som organisasjon utgjør omtrent 60 % av kommunens samlede CO₂e-utslipp. Det er gjennom mange år arbeidet for å redusere strømforbruket, og denne utslippskilden er til en viss grad optimalisert. Effektene av solcelleprosjektet og andre ENØK tiltak gjør at strømforbruket kan reduseres med 10 mill. kwh, eller 11,4 % innen 2030. For gjenværende strømforbruk med CO₂e utslipp, anbefales kjøp av strøm med opprinnelsesgaranti. Utslippsfaktoren for strøm med opprinnelsesgaranti er null, slik at utslipp ved strømforbruket ved dette tiltaket kan reduseres til null også for den resterende delen.

Uten strøm med opprinnelsesgaranti, kan hovedmålet om å redusere CO₂e utslipp med 65 % ikke nås. Alle andre tiltak summeres til en reduksjon på 5 680 tonn CO₂e, som tilsvarer ca. 70 % av den nødvendige reduksjonen på 7 497 tonn. Utslippsfaktor for fjernvarme/-kjøling er forholdsvis høy, men vi er nødt til å forholde oss til avtalen med Returkraft. En reduksjon på 5 % innen 2030 kan oppnås med varmepumper og andre ENØK-tiltak. Prosjektet som utreder karbonfangst og lagring (CCS), skal ferdigstilles innen 2030. Potensielt er det da mulig å redusere CO₂e utslippet fra fjernvarme/-kjøling til null f.o.m. 1.1.2030.

Avfall og matsvinn:

I samsvar med nasjonalt mål om reduksjon av restavfall og matsvinn, er det fortsatt et mål å redusere matsvinn med 50 % innen 2030. Bystyret i Kristiansand har også vedtatt at Kristiansand skal bli best i Norge på ikke å kaste mat. Oppvekst står for 42 % og Helse- og mestring for 40 % av matsvinnet. Det anbefales å videreføre matsvinnprosjekter og gjennomføre veieuker to ganger i året. Den økonomiske besparelsen ved å redusere matsvinn til 50 %, anslås til **om lag 5,5** mill. kr. per år. Mål for kildesortering er tilpasset ved å ta ut avfallsandelen til Ingeniørvesenet. Bakgrunnen er at statistikken ble misvisende, bl.a. fordi kildesortering fra Ingeniørvesenet regnet store mengder kildesorterte masser som eksempelvis sand, slam o.l.

Innkjøp og anskaffelser:

Mål og indikatorer er tilpasset. Andel omsetninger fra miljøsertifiserte leverandører er et nytt mål. Andel miljøsertifiserte leverandører er nå begrenset til topp 100, som innebærer leverandørene med størst innkjøpsvolum. Andel anskaffelser der det er stilt miljøkrav er uendret.

Transport og tjenestereiser:

(Inkluderer drivstofforbruk, flyreiser, kjøregodtgjørelse og taxi)

Dette er området med nest høyest CO2e utslipp. Et mål er å redusere forbruk av fossilt drivstoff fra person- og varebiler med 95 %. Tiltaket er å erstatte nesten alle person- og varebiler med nullutslippskjøretøy. Se kategori kjøretøy. Forbruksandelen til maskiner er dobbelt så høy som for person- og varebiler, men det kreves betydelige investeringer for å gå over til utslippsfrie maskiner. Målet er å redusere drivstofforbruket fra maskiner med 90 % ved å satse på HVO (Biodiesel) eller elektrisk kjøretøy. Å bytte ut 90 % av dieselen med HVO medfører årlige kostnader på omtrent 2 millioner kroner. Elektriske kjøretøy medfører økt strømforbruk og påvirker oppnåelse av strømforbruksmålet. Avhengigheter skal synliggjøres med et nytt styringsverktøy, se nedenfor. Flyreiser økte kraftig etter pandemien. Målet om å redusere flyreiser med 50 % innen 2030 sammenlignet med 2019 som basisår er uendret. Utslipp fra kjøregodtgjørelse og taxireiser er på samme nivå som flyreiser i 2023. Vi har her formulert et nytt mål og indikator. Reiser med egen bil eller taxi målt i km skal reduseres med 50 % innen 2030 sammenlignet med 2023 som basisår. Tiltaket vil være å øke bruken av sykkel, tog eller buss. Som et tiltak anbefales å stille krav at alle taxier skal være utslippsfrie. Vi har fjernet eget mål for togreiser fordi dette anses som overflødig.

Kjøretøy:

Utskifting av person- og varebiler er godt på vei og påvirker forbruk av fossilt drivstoff og dermed CO2e-utslipp. Målet er justert ned til mer realistiske 95 % andel utslippsfrie person- og varebiler innen 2030. Det er så langt ikke valgt noen indikator for kommunens bygg- og anleggsmaskiner. Begrunnelsen er delvis at utskiftninger til fossilfrie alternativer er avhengig av store investeringer. I tillegg kreves det tilrettelegging av et marked som tilbyr egnede maskiner og en infrastruktur for lading og påfylling som gjør bruken hensiktsmessig. Noe som i det vesentlige ligger utenfor kommunens kontroll.

Klimakommunikasjon:

Intern og ekstern klimakommunikasjon er to nye mål og indikatorer, som påvirker CO2e utslippet i kommunen som organisasjon og som samfunn indirekte. Det er vanskelig å måle effekten i redusert CO2e utslipp, men vi tror at påvirkningen har stor betydning. Den interne indikatoren måler antall kontakter med ansatte i kommunen, mens den eksterne indikatoren viser antall digitale kontakter via sosiale medier og nettsidene. Målet for begge kategorier er å doble kontakter sammenlignet med 2023.

Nytt styringsverktøy «klimacockpit»

En del mål og tiltak påvirker andre mål som for eksempel ved at elbiler reduserer bruken av bensin og diesel, men medfører økt strømforbruk. Flere av klimatiltak har også økonomiske betydning. Dette kan være i form av økte kostnader som eksempelvis ved kjøp av opprinnelsesgaranti og biodiesel, eller besparelser ved redusert strømforbruk eller redusert matsvinn.

For å bedre få en oversikt over konsekvensene av tiltak og sammenhenger mellom årsaksforhold, planlegger vi å utvikle et styringsverktøy som skal fungere som et dashboard eller en klimacockpit. Tanken er å kunne justere verdiene, slik at sammenhenger og konsekvenser synliggjøres. Dette vil gi et bedre beslutningsgrunnlag i fremtiden.

Miljøvernenheten skal utarbeide verktøyet i samarbeid med Samhandling- og innovasjon og Økonomi. Tidsbehov estimeres til 50 timer. Styringsverktøyet skal ferdigstilles innen april 2025. Dette er i tråd med handlingsplanen til klima- og miljøstrategi K1.3.1.

Involvering og eventuelle interessekonflikter (hvem har gitt innspill så langt, videre saksgang, faglig uenighet)

Arbeidet med oppdateringer av klima- og miljømål har vært ledet av Miljøvernenheten og assisterende byutviklingsdirektør. Eiendom, Ingeniørvesenet, Innkjøp og Prosjektstab i By- og stedsutvikling har alle kommet med gode innspill for hvert sitt ansvarsområde.

Økonomi

Miljøvernenheten har i dialog med rådgivere i områdene laget grove estimater over både kostander og mulige innsparinger, som må avklares og kvalitetssikres i videre arbeid med klimamål i tett samarbeid med områdene. For å kunne redusere utslippene til kommunen (som organisasjon) er det strøm, drivstoff og matsvinn som er de viktigste temaene ta fatt i.

Arbeidet med Matsvinn har så langt vært organisert i tre prosjekter innenfor Helse, som har fulgt etter hverandre. For å få en god oppfølging videre, er rådet at det ansettes to matkontakter i 100 % stilling, som skal følge opp alle 16 omsorgssentre. Det er gitt innspill om dette til klimabudsjettet, hvor det er foreslått en kostnad med 3,6 millioner over to år. Dette tilsvarer en beregnet kostnad på 900 tusen pr. stilling pr. år.

Det er antydnet en mulig besparelse på inntil 5,5 millioner pr. år for matsvinnet fra områdene helse og mestring og oppvekst.

For å redusere CO₂e utslippet ved energiforbruk, er det foreslått at kommunen kan kjøpe opprinnelsesgarantier. Det er her anslått en kostnad til 6 millioner pr. år.

Reduksjon i strømforbruket med 10 mill. kilowattimer per år innen 2030 gir en økonomisk besparelse på rundt 15 mill. kr. per år (kalkulert med 1,50 kr. per kilowattime).

Reduksjon av fjernvarmeforbruket med 5 % innen 2030 anslås med omtrent 1 mill. kr. per år (0,7 mill. kilowattimer kalkulert med 1,50 kr. per kilowattime).

Som alternativ til bruk av bensin og diesel på kjøretøy og maskiner som ikke er elektriske, foreslås det kjøp av HVO (Biodiesel) Kostnaden er anslått til 2 millioner pr. år.